

PROF. DR. IŞIN DEMİRKENT'İN HAYATI VE ESERLERİ

*Fahameddin BAŞAR**

Değerli Hocamız Prof. Dr. Işın Demirkent'in hiç beklemediğimiz bir anda vefatı Türk ilim dünyasını yasa boğmuştur. Edebiyat Fakültesi Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı, yeri doldurulamaz büyük bir hocasını; Anadolu Türk Tarihi ile bilhassa Haçlı Seferleri ve Bizans Tarihi konularında yalnız ülkemizde değil dünyaca tanınmış kıymetli bir bilim insanını kaybetmenin derin üzüntüsü içerisindeyiz.

Prof. Dr. Işın Demirkent, 1938 yılında İzmir'de doğdu. İlk öğrenimini İzmir Gazi İlkokulu'nda (1944-1949) yaptı. Memur olan babasının tayini dolayısıyla İstanbul'a gelerek, orta okul ve liseyi İstanbul Kandilli Kız Lisesi'nde (1949-1956) tamamladı. 21 Mayıs 1957'de gazetecilik mesleğine yeni başlamış olan Nezih Demirkent ile evlendi. Ertesi yıl bir kız çocuk annesi olan Işın Demirkent, 1961 yılı Kasım'ında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde yüksek öğrenimine başladı. 1962 Haziran'ında Hazırlık Sertifikası derslerini "Pekiyi" derece ile geçtikten sonra Ortaçağ Tarihi Kürsüsü'nün Tezli öğrencisi oldu. Yardımcı Sertifika olarak da Eskiçağ Tarihi ile Arap Dili ve Edebiyatı sertifikalarını seçmişti. 1964 yılı Haziran'ında Yardımcı Sertifika programını başarı ile tamamlayan Demirkent, 30 Haziran 1965 tarihinde tezli öğrencisi olduğu Ortaçağ Tarihi Kürsüsü'nden "Pekiyi" derece ile mezun oldu.

Artık genç bir tarihçi olan Işın Demirkent, öğretmenlik yapmaktan ziyade akademik kariyer yapmayı, ilimle uğraşmayı düşünüyordu. Ancak o sırada Ortaçağ Tarihi Kürsüsü'nde boş Asistanlık kadrosu bulunmadığı için 1966-1967 öğretim yılında bir yıl kadar hocası Prof. Dr. Fikret Işıltan'ın (1915-1997) yanında "Fahri Asistan" olarak çalışmak zorunda kaldı. Bu durum, 1967 yılı Nisan ayında, Dr. Hakkı Dursun Yıldız'ın askere gitmesi

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

ile boşalan 11. derece Asistanlık kadrosuna atanmasıyla son buldu. Merhum Prof. Dr. Fikret Işıltan Hoca'nın danışmanlığında yaptığı "Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1098-1118)" adlı çalışmasını 1972 yılı Mart ayında tamamlayarak "Doktor" unvanını aldı. 1975-1976 öğretim yılında Almanya'ya giderek Frankfurt Üniversitesi'nde Ortaçağ Avrupa Tarihi ders ve seminerlerine katıldı. Yurda döndükten sonra araştırmalarını sürdürerek doktora konusunun devamı olan "Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1118-1146)" başlıklı çalışmasıyla 1981 yılı Nisan'ında Doçent unvanını aldı. 1988'de Profesör olan hocamız, 15 Mart 1994'te Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı Başkanlığına getirildi. Bu görevini Üniversite çalışma hayatındaki kanunî süresini tamamlayarak emekliye ayrıldığı 18 Ocak 2005 tarihine kadar sürdürdü.

Emekli olalı henüz bir yıl olmuştu. Emeklilik hayatına daha yeni alışmaya başlamıştı ki, 3 Şubat 2006 Cuma günü, 68 yaşında Hakk'ın rahmetine kavuştu. 6 Şubat 2006 Pazartesi günü saat 9.30'da "Globus" Dünya Basınevi'nde ve 11.00'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde yapılan törenlerin ardından Sultanahmet Camii'nde öğle namazından sonra kılınan cenaze namazını müteakip Rumelihisarı Aşiyen Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Değerli Hocam Prof. Dr. Işın Demirkent, 1983 yılından itibaren Türk Tarih Kurumu Aslı Üyesi idi. Aynı zamanda 1993-1995 yılları arasında adı geçen kurumun Yürütme Kurulu'nda ve Basımevi Komisyonu'nda da görev almıştı. 1995 yılından itibaren de Türk Tarih Kurumu Kütüphane Komisyonu'nda çalışıyordu. Hocamız çeşitli uluslararası kuruluşlara da üye idi. 1998 yılında The Society for the Study of the Crusades and the Latin East (Haçlı Seferleri ve Latin Doğu Çalışmaları Cemiyeti) adını taşıyan uluslararası kuruluşa üye seçilmişti. 2001 yılından itibaren de Bizans / Doğu Roma İncelemeleri Türkiye Milli Komite Başkanlığı görevini yürütüyordu. Bu komite, Başbakanlık resmi kararıyla Türk Tarih Kurumu bünyesinde, Türkiye'de Bizans İmparatorluğu hakkında yapılan çalışmalarını bir merkezden yürütmek, bu konuda uluslararası alanda yapılan neşriyat ile etkinlikleri takip etmek ve yabancı bilim adamlarıyla bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla oluşturulmuş ve başkanlığına da Hocamız seçilmişti.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı'nda 40 yıl öğretim üyesi olarak görev yapmış olan Prof. Dr. Işın

Demirkent bu dönem içerisinde Haçlı Seferleri, Haçlı Devletleri, Bizans Tarihi, Türk-Bizans Münasebetleri ve Ortaçağ Avrupa Tarihi konularında Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora dersleri vermiş, sayısız öğretmen ve araştırmacı yetiştirmiş ve bu alanda pek çok tez çalışması yaptırmıştır. O, bütün Ortaçağ Tarihi konularında ama bilhassa Haçlı Seferleri ile Haçlı Devletleri ve Bizans İmparatorluğu alanında yalnız ülkemizde değil dünyaca tanınmış, saygı gören değerli bir bilim insanı idi. Yazmış olduğu kitap ve makaleleri Ortaçağ Tarihi araştırmacılarının her zaman müracaat ettiği kaynak değerinde ilmî eserler olduğu gibi, geride bırakmış olduğu neşriyatı yalnız uzmanlarca değil, hangi yaş ve meslekte olursa olsun her Türk insanının zevkle okuyup anlayabileceği çok kıymetli çalışmalardır.

Basın dünyasının duayeni olan eşi merhum Nezih Demirkent gibi Prof. Dr. Işın Demirkent de Ortaçağ tarihinin duayeni idi. Hocamızın yetişmesinde, ülkemizde Haçlı Seferleri ve Bizans Tarihi konularının ustası olan merhum Prof. Dr. Fikret Işıltan'ın önemli rolü vardı. Prof. Dr. Fikret Işıltan (1915-1997) öğrencisi Demirkent'i daha lisans talebesi iken, Ortaçağ tarihinin kaynak dillerinden biri olan Arapça'yı öğrenmek için Arap Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'ne göndererek Yardımcı Sertifika derslerini bu bölümden aldirmişti. Bu sırada İngilizce'sini iletmeye ve Almanca öğrenmeye de başlayan Hocamız, sonraki yıllarda yine Ortaçağ Tarihi araştırmaları için gerekli olan Latince ve Grekçe dillerini de öğrenmeye başlamıştı. Hocamız, Bizans ve Haçlı Seferleri tarihini çağdaş kaynaklarından araştırmak için gerekli olan bu Ortaçağ dilleri üzerindeki çalışmalarına "öğrenmenin yaşı yoktur" diyerek daha sonraki dönemlerde de devam etti.

Prof. Dr. Işın Demirkent, içerisinde Bizans ve Haçlı Seferleri dönemine ait pek çok kaynak külliyyatını da barındıran zengin bir kütüphaneye sahipti. Kitap okumayı çok seven Hocamız, gittiği her yerde kitapçıları dolaşır, yeni çıkan kitapları inceler ve gerekli gördüğünü alırdı. Ayrıca hocası Prof. Dr. Fikret Işıltan'ın kitapları da, vasiyeti üzerine vefatından sonra kendisine verilmiş ve o kitaplar da tasnif edilerek "Prof. Dr. Fikret Işıltan Kitaplığı" adıyla "Globus" Dünya Basınevi'nin on beşinci katında araştırmacıların hizmetine sunulmuştu.

Hocamız, Fakülte'de derslerinin olduğu günler dışında her gün "Globus" Dünya Basınevi'nin en üst katındaki çalışma odasına gider ve kitapları arasındaki masasında bilgisayarının başına oturur, akşam geç

saatlere kadar çalışırdı. Çok titiz ve dikkatli bir araştırmacıydı. Kendine özgü bir akademik disiplini ve çalışma sistemi vardı. Olayları incelerken muhakkak çağdaş kaynaklardaki bilgilere ulaşmak ister, ikinci elden eserlerdeki verilere pek güvenmezdi. Her bilgiyi bizzat kaynağından okur, başkalarının yaptığı atıflara şüphe ile bakardı. Bizlere de her zaman “çağdaş kaynaklarda görmediğiniz, okumadığınız bir şeye inanmayın” derdi. Olayları kaynak mukayesesi yaparak araştırır, hepsini tetkik ettikten sonra yorumlarını her tarihçinin olması gerektiği gibi tarafsız bir şekilde ortaya koyardı. Çalışmaları sırasında şayet kendisinde olmayan bir kitap varsa onu nerede olursa olsun muhakkak bulup görmek ister; bu tür eserlerin mevcudu varsa satın alır, bu mümkün değilse fotokopisini çektilererek kütüphanesine kazandırır.

Araştırmalarını, her yıl sonbaharda ve sömestr tatilinde olmak üzere yılda iki kez gittiği Almanya’da Frankfurt Üniversitesi ile bu ülkede ve Amerika’daki bazı Üniversite kütüphanelerinde yaptığı çalışmalarla sürdüren Hocamız, meslek hayatı boyunca pek çok kitap ve makale yayımladığı gibi, yurt içi ve yurt dışında düzenlenen birçok kongre, sempozyum, seminer, konferans ve panele de katılır, bildiklerini açık bir dille anlatırdı. Pek çok kimsenin iştirak etmediği, ya da söylemeğe cesaret edemediği tarihî gerçekleri her platformda dile getirir, fikirlerini ilim dünyası ile paylaşırdı. Hocamız, tarihçinin bir görevinin de günümüze ışık tutması amacıyla geçmişte yaşanan olaylar hakkında halkı aydınlatmak olduğunu düşünür ve bu sebeple yazılarını yalnızca uzmanların değil, herkesin anlayacağı açık bir dille yazardı. Hatta, bu düşünceyle makalelerini sadece ilmî dergi ve mecmualarda yayımlamakla kalmaz, popüler dergiler yoluyla da halka ulaşmak isterdi. Nitekim *Popüler Tarih* dergisini de 2001 yılında bu amaçla “Globus” Dünya Basınevi Ailesi’ne dahil etmiş ve derginin birçok sayısında yazmış olduğu makaleleriyle tarihî gerçeklerin yalnızca akademik çevrelerce değil herkes tarafından okunmasını sağlamıştı.

Hocamızın asıl uzmanlık alanı, ülkemizde kendisinden önce pek kimsenin çalışmamış olduğu Haçlı Seferleri Tarihi idi. O, Anadolu Türk Tarihi’nin aydınlatılabilmesi için de çok önemli olan 1096-1291 yılları arasındaki bu dönemi adeta gün gün biliyordu dersek abartmış olmayız. Zira, Hocamız alanındaki konulara oldukça hâkim bir akademisyen idi. XI.-XIII. yüzyıllarda bilhassa Anadolu’da meydana gelmiş olayları sanki kendisi o

dönemde yaşamış gibi anlatırdı. Olaylarda adı geçen tarihî şahsiyetler sanki O’nun bizzat tanıdığı, yaşantılarına, yaptıklarına tanık olduğu kimseler idi. Haçlı Seferleri’nin sebeplerini, bu seferlere katılan orduların Batı’dan çıktuktan sonra Ortadoğu’ya kadar takip ettiği yolları, bu yolculuk sırasında Anadolu’da Selçuklu hükümdarlarından I. Kılıç Arslan, Mesud, II. Kılıç Arslan ve diğerleriyle, Danişmendli Gümüştegin ile, Artuklu Belek ve Sökmen ile, Musul valileri Kürboğa, Mevdud ve Çökürmüş ile ve nihayet İmadeddin Zengi, Nureddin Mahmud ve Salahaddin Eyyubi gibi kahramanlarla yapılan mücadeleleri en ince ayrıntısına kadar anlatır; bu seferleri yapan Batılıların gerçek amacının “Kutsal yerleri kurtarmak ve ziyaret” değil, Türkleri Anadolu’dan çıkarmak ve bütün Ortadoğu’yu ele geçirmek olduğunu her toplantıda dile getirirdi.

Prof. Dr. Işın Demirkent, Haçlı Seferleri konusundaki çalışmalarına Üniversitedeki akademik hayatına atılır atılmaz başlamıştı. Hocamızın Doktora Tezi olarak seçmiş olduğu konu, Birinci Haçlı Seferi sonunda Urfa ve civarında kurulmuş olan Urfa Haçlı Kontluğu’nun 1098-1118 yılları arasındaki döneminin tarihi idi. Hocamız bu çalışmasını Haçlı tarihine ait vekayinameler ile bölgenin tarihini konu alan yerli tarihçilerin eserleri ve İslâmî kaynaklardan yararlanarak kaleme almıştır. Haçlı Seferleri konusunda ülkemizde yapılmış ilk bilimsel çalışma olan bu tez, 1974 yılında Edebiyat Fakültesi Yayınları arasında yayımlandı. *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1098’den 1118’e kadar)* adını taşıyan bu eser, aynı zamanda Edebiyat Fakültesi tarafından yayımlanması uygun görülmüş olan ilk Doktora Tezi idi. Bu eserin genişletilmiş yeni baskısı 1990 yılında Türk Tarih Kurumu tarafından da yayımlandı.

Dr. Işın Demirkent daha sonra Doçentlik Takdim Tezi olarak da aynı konuya devam etmiş ve Urfa Haçlı Kontluğu’nun 1118-1146 yılları arasındaki olaylarını incelemiş, böylece Birinci Haçlı Seferi sonrasında Doğu’da kurulmuş olan Haçlı devletlerinden Urfa Haçlı Kontluğu’nun yarım yüzyıl kadar süren tarihini bilimsel metotlarla ortaya koymuştur. Hocamızın 1981 yılında tamamlamış olduğu bu çalışması Türk Tarih Kurumu tarafından *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1118-1146)* adıyla 1987 yılında yayımlandı. Eserin ikinci baskısı ise 1994 yılında yapıldı.

Değerli Hocam, bundan sonra, Haçlılarla kahramanca mücadele eden Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan (1092-1107) döneminin

siyasî tarihi hakkında çalışmaya başlamış ve kısa sürede tamamlamış olduğu bu eseri de Türk Tarih Kurumu tarafından yayımlanmıştır. Hocamız 1996 yılında yayımlanmış olan bu kitabında Anadolu'da kurulmuş ilk Türk devleti olan Türkiye Selçuklu Devleti'nin ikinci hükümdarı Kılıç Arslan'ın 15 yıl süren saltanatı boyunca, sayıca Türklerden çok kalabalık olan Birinci Haçlı Seferi ordularıyla ve arkasından gelen çok daha kalabalık Haçlı birlikleriyle yaptığı mücadeleleri anlatmış, onun özellikle 1101 yılında Anadolu'ya ulaşmış olan Haçlı ordularına karşı Merzifon yakınlarında, Konya civarında ve Ereğli suyu çevresinde olmak üzere üç ayrı yerde elde ettiği zaferlerle Türkleri Anadolu'dan atmak isteyen Haçlı hareketinin durdurulduğunu kaynaklara dayanarak bilimsel metotlarla ortaya koymuştur. Eserin sonuna Sultan I. Kılıç Arslan'ın Soy Kütüğü ve dönemin kronolojisi eklenmiş, ayrıca Birinci Haçlı Seferi'ne ait üç harita ile 10 resim konulmuştur. Hocamızın yine bu sırada *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'nde yayımlanan "Haçlılar" maddesi de yaklaşık iki yüz yıl kadar süren Haçlı Seferleri'ni, bu seferlerin Türk ve İslâm tarihi bakımından taşıdığı önemi ön plânda tutarak bir ansiklopedi sınırları içerisinde toplu olarak ele almış olan değerli bir çalışmadır.

Sonraki yıllarda Haçlı Seferleri ve Anadolu tarihi hakkında daha birçok makale yayımlayan Hocam Prof. Dr. Işın Demirkent'in bu konudaki asıl çalışması ise *Haçlı Seferleri* adlı kitabıdır. Birinci Haçlı Seferi ordularının Anadolu'ya ulaşmış ve Türklerle ilk karşılaşmış olduğu 1097 yılının 900. yıldönümü olan 1997'de Dünya Yayıncılık tarafından yayımlanan bu eser, aynı döneme ait Türk ve Haçlı kaynakları ile Doğu ve Batı'da yapılmış olan modern araştırmalardan yararlanılarak sade ve akıcı bir üslup ile kaleme alınmış olup, bu özelliği ile yalnız tarihçilere değil her yaşta ve her meslekte okuyucuya hitap eden çok kıymetli bir kitaptır. Alanında ülkemizde yazılmış ilk ve tek eser olan bu kitap, konu ile ilgili çok sayıda resim, minyatür, gravür ve haritalarla süslenmiştir. Kısa sürede birinci baskısı bitmiş olan bu kitabın yine Dünya Yayıncılık tarafından 2004 yılında yayımlanan ikinci baskısı da tükenmiş olup şimdi üçüncü baskısı yapılmaktadır.

Prof. Dr. Işın Demirkent, çok uzun bir zamana yayılan çalışma ve emek ürünü olan bu kıymetli eserinin önsözünde Batı dünyasının 1096-1291 yılları arasında Doğu'ya düzenlemiş olduğu ve tarih literatüründe "Haçlı

Seferleri" olarak bilinen bu seferleri şu cümlelerle tanımlamıştır: "Haçlı Seferleri, XI. yüzyılın ortalarından itibaren Türklerin Yakınoğu'ya girmeleri ve Anadolu'yu yurt edinmeye başlamalarından aşağı yukarı yarım asır sonra Büyük Selçuklu Devleti'nin sürüklendiği iç karışıklıklardan faydalanmayı uman Avrupa dünyasının, Kutsal toprakları kurtarmak sloganıyla Türkleri Anadolu'dan atmak ve Anadolu ile birlikte bütün Yakınoğu'yu kendi ellerine geçirmek maksadıyla düzenleyip giriştiği siyasî amaçlı askerî bir harekettir. Haçlı Seferleri, 1096 yılında başlayan Birinci Sefer ile 1291'de Lâtin Hıristiyanların Doğu'da son merkezleri olan Akkâ'dan çıkarılıp atılmaları arasında süren yaklaşık ikiyüz yıllık bir dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde Haçlılar tarafından Birinci Sefer esnasında Urfa, Antakya, Kudüs ve Trablus'da, Üçüncü Sefer sırasında Kıbrıs'da, Dördüncü Sefer sonunda da İstanbul'da Lâtin devletleri kurulmuştur. Tarih literatüründe Haçlı Seferleri Dönemi olarak adlandırılan 1096-1291 yılları arasında Batı dünyası önce Yakınoğu'ya yerleşmek, sonra da, ya bu bölgede kurulan Haçlı devletlerini desteklemek, ya da zaman içinde Müslümanların geri almaya başladıkları toprakları elde tutmak amacıyla Doğu'ya dokuz büyük sefer düzenlemiştir. Bu seferler arasında bazı ufak girişimler de olmuştur".

Değerli Hocam Demirkent, Batı dünyasının bu Haçlı düşüncesinin XIII. yüzyıl sonlarında bitmeyip o günden bugüne kadar devam ettiğini de her yerde dile getirir, bunu örnekleriyle açıklardı. Nitekim bu düşüncesini, "Haçlı Seferleri Hareketi, 1291'de Yakınoğu'da Lâtin hâkimiyetinin son bulmasıyla bitmemiştir. Bu hareket, XIII. yüzyıldan sonra da asırlarca hep aynı düşüncenin eylemi olarak, Batı'nın deyimi ile, Son Haçlı Seferleri adıyla sürüp gitmiştir. Haçlı saldırılarına başından sonuna kadar karşı koyan Türkler olmuş ve Türkiye Selçuklu Sultanı I. Kılıç Arslan'dan Memlûk Sultanı Baybars'a, Kalavun ve Eşref'e kadar Haçlılarla mücadeleyi aralıksız sürdürmüşlerdir. Son Haçlı Seferleri döneminde ise, Haçlı saldırılarını Yakınoğu hâkimiyetini elinde tutan Osmanlı Türkleri göğüslemek zorunda kalmışlardır. Bunun da ötesinde, Osmanlı Devleti'nin yıkılışından sonra Batılıların günümüze kadar devam eden Doğu'yu kolonize etme gayret ve çabalarını da, bu anlamda değerlendirmek mümkündür" sözleriyle açıkça ortaya koymuştur.

Prof. Dr. Işın Demirkent, Haçlı Seferleri'nin yıllarca bize Batı tarihçilerinin görüşleri doğrultusunda, Batı'dan yapılmış tercüme eserlerdeki bilgilerle anlatıldığını söylüyor, oysa bu seferlerin hem Batı ve hem Doğu kaynakları kullanılarak tarafsız bir şekilde Türk aydını tarafından da işlenmesi gerektiğini ifade ediyordu. Bu sebeptir ki, Haçlı Seferleri kitabını "Doğu'nun Gözünden Haçlı Seferleri" olarak tanımlamaya çalışmış ve bu konudaki fikirlerini şu cümlelerle anlatmıştır: "Batı dünyası bu konulardaki görüş ve yorumlarını ortaya koymuş bulunmakta ve aynı gayretle araştırmalarını sürdürmektedir. Aslında her olayın gerçeği birdir, ama her tarihçi de bu gerçeği yorumlamak durumundadır. Bunu yaparken de doğal olarak içinde yetiştiği ortama ve bağlı bulunduğu kültürün etkilerine uymaktadır. Bu sebeple, aynı konuyu işleyen bütün tarih eserleri tasvirlerinde ve vardığı yargılarda, birbirine zıt olmasa da, az çok farklılık arz ederler. Aynı kültür çevresine mensup buldukları halde, milletleri ayrı olan Batılı tarihçilerin bile olaylara bakış açısı değişiktir. Bir kısmı Haçlı Seferleri hareketini milliyetçi açıdan, bir kısmı dini motifi öne çekerek, bir kısmı da sosyal ve ekonomik şartların önemini vurgulayarak veya başka nedenlere dayandırarak ele almaktadır. Bu da, aynı olayın değişik görüşlerin ışığı altında değerlendirilmesini mümkün kılmakta, hatta o olayın açıklık kazanıp anlaşılmasında daha geniş bir ufuk açması bakımından yarar sağlamaktadır. Durum böyle olunca, Batı dünyasının karşı cephesini oluşturan Doğu aleminin konuyu ele alış, olayları tasvir ve yorumlaması, belli ölçüde de olsa, Batı'nın değer yargılarına her zaman uymamaktadır. Bu sebeple, Türk-İslâm dünyasının bilim çevresi de, Haçlı Seferleri konusunu işlerken birçok noktada kendi görüş ve iddialarını ileri sürmek durumundadır. Böylece Haçlı Seferleri Tarihi'nin sadece Batı'nın değil, Doğu'nun da bilimsel çalışmalarla ortaya koyduğu ve koyacağı sonuçlarla birlikte değerlendirilmesi bizleri daha doğru sonuçlara ulaştıracağı kanısındayım. *Haçlı Seferleri* adını taşıyan bu kitapta, okuyucu zaman zaman benim bu konuda değişik düşünce ve görüşlere sahip olduğumu ve Batılı tarihçilerin olayları tasvirinden, vardıkları hükümlerden farklı bir anlatım ortaya koyduğumu göreceklidir. Esasen bu kitapta konuyu okurlarıma sunarken, Türk aydınının biraz da bizim düşünüş ve değer yargılarımızla tanışmasını istedim. Bu istek doğrultusunda, yayınladığım kitabın okurlarımın ilgisini çekeceğine inanıyor ve bu çalışmamın toplumuza yararlı olmasını diliyorum".

Prof. Dr. Işın Demirkent, Türk tarihini tam olarak anlayabilmemiz için Haçlı Seferleri tarihiyle birlikte Bizans tarihini de çok iyi bilmemiz gerektiğine inanmıştı. Bize her zaman, "Bizans'ın mirasçısı olduğumuzu, atalarımızın asırlar boyunca iç içe, aynı coğrafyada birlikte yaşadığımız, bunun tabii sonucu olarak birbirimizden etkilendiğimizi, bu sebeple Bizans'ı çok iyi öğrenmek zorunda olduğumuzu" söylerdi. Bunun için Bizans Tarihi'ne de çok önem vermiş ve bütün Ortaçağ boyunca hüküm sürmüş olan bu büyük imparatorluk hakkında önemli çalışmalar yapmıştır. Nitekim O'nun, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'ne yazmış olduğu "Bizans" makalesi, bir ansiklopedi maddesi sınırları kapsamında, bin yıldan fazla bir süre hüküm sürmüş olan Bizans İmparatorluğu'nun bütünü üzerinde Türkiye'de yapılmış en güzel çalışmadır. Bundan başka Hocamız Bizans İmparatorluğu'nun siyasî, sosyal, askerî, ekonomik ve kültür tarihi konularında çeşitli dergiler ile kongre ve sempozyum kitaplarında da çok kıymetli makaleler yayımlamıştır. Hocamız, Bizans İmparatorluğu hakkında yapmış olduğu bu çalışmalarının bir kısmını, kısa bir süre önce *Bizans Tarihi Yazıları. Makaleler-Bildiriler-İncelemeler* adıyla bir kitapta toplayarak Türk okuyucusunun hizmetine sunmuştu. 2005 yılında Dünya Kitapları arasında çıkmış olan bu eserini, diğer çalışmalarını izleyecekti.

Hocamızın Bizans İmparatorluğu Tarihi hakkında Türk literatürüne kazandırmış olduğu en önemli çalışmalar ise Bizans tarihçilerinin eserlerinden dilimize yapmış olduğu çevirilerdir. Bizans tarih eserlerinin Türk tarihi için de çok önemli bilgiler içerdiğini vurgulayan Hocamız, bu eserlerin tercümelerinin yapılarak ilmî metotlarla yayımlanması gerektiğine inanıyordu. Zira bu kaynak eserler üzerinde Batı'da oldukça fazla çalışma yapılmış olmasına rağmen bunlar ülkemizde tanınmıyordu. Üstelik bu Bizans kaynakları özellikle XI. yüzyıldan itibaren Anadolu Türk tarihi için de çok ayrıntılı bilgiler vermekte idi. Bu amaçla önce, Mikhaıl Psellos'un, 976-1077 yılları arasındaki Bizans tarihini kapsayan *Khronographia*'sını notlar ve açıklamalarla tercüme ederek *Mikhaıl Psellos'un Khronographia*'sı adıyla Türk Tarih Kurumu Yayınları arasında 1992 yılında yayımladı.

Psellos'un eseri daha çok Bizans'ın iç dünyasına ve bilhassa saraya ait bilgiler içermekte ise de az da olsa eserde Bulgarlara, Peçenek, Oğuz ve Selçuklular'a ait bilgiler de bulunmaktadır. Eser ayrıca Malazgirt Savaşı hakkında bilgi verirken, savaş sonunda imparatorun Alp Arslan tarafından

esir edilmesinden başlayarak, Malazgirt sonrasında İstanbul'da yaşanan olaylar ve imparatorun serbest bırakılışından sonra kaybettiği tahtını ele geçirmek için Anadolu'da giriştiği mücadeleye yer vermektedir. Eseri İngilizce çevirisinden dilimize aktarmış olan Demirkent, bu İngilizce çeviriyi, Grekçe metin ve eserin Fransızca tercümesi ile de karşılaştırmıştır. Her iki çeviride verilen notların tarihî açıdan eksik olduğunu gören Hocamız, İslâm kaynaklarını da kullanarak Türk dünyasını yakından ilgilendiren olaylar hakkında dipnotlarda açıklamalar yapmış ve eserin sonuna İngilizce ve Fransızca tercümelerde bulunmayan geniş bir bibliyografya ilâve etmiştir. Bilhassa İmparator Konstantinos IX. Monomakhos devrinden itibaren, Selçuklular'ın Anadolu'da ilerlemeleri ve Bizans ile yapılan mücadeleler hakkında Türk okuyucusuna yararlı olacağı düşüncesiyle, bu dönem için oldukça fazla not vermiştir. Önsöz'den sonra yer alan Giriş kısmında Psellos'un hayatı ve *Khronographia* adlı tarih eseri hakkında bilgi verilmiş, bu eserin Bizans tarih yazıcılığındaki yeri belirtilmiştir. Notlar ve açıklamaların yer aldığı Metin kısmından sonra esere Makedonya Hanedanı'nın (867-1059), Dukas Hanedanı'nın (1059-1078) ve Komnenos Hanedanı'nın (1081-1185) Soy Kütüğü, Sıvı Ateş (Grek Ateşi), Türk asıllı bir Bizans kumandanı olduğu ileri sürülen Georgios Maniakes, Bizans dünyasına ait makam, unvan ve benzeri terimleri açıklayan Ek Sözlük, Bibliyografya ve Kısaltmalar ile İmparator II. Basileios'un ölümü sırasında (1025) Bizans İmparatorluğu'nu gösteren bir Harita eklemiştir. Bütün bu özellikleri ile Bizans İmparatorluğu'nun yüz yıllık bir devresini, hem de Selçuklu Türkleri'nin Anadolu'yu fethe ve yurt edinmeye başladıkları bir dönemi içine alan bu eserin ilmî metotlarla çok dikkatli bir şekilde Hocamız Prof. Dr. Işın Demirkent tarafından dilimize kazandırılmış olması önemini daha da arttırmıştır.

Prof. Dr. Işın Demirkent'in Bizans tarihçilerinin eserlerinden yaptığı çevirilerden ikincisi Ioannes Kinnamos'un *Historia* adlı kitabıdır. 1118-1176 yılları arasındaki olayları anlatan bu eser, Bizans'ın Komnenos Hanedanı'nın imparatorlarından II. Ioannes (1118-1143) ile I. Manuel (1143-1176) döneminin tarihi olup, bu eserde de XII. yüzyıl Türk-Bizans münasebetleri ve Anadolu Türk tarihi hakkında bilgiler vardır. Hocamız, bu eseri, Avrupa'da XIX. yüzyılda Grekçe metin, Latince tercüme şeklinde *Bonn Corpusu*'nda yayımlanmış olan nüshasını esas alarak İngilizce çevirisinden dilimize aktarmıştır. Ayrıca eserin Fransızca çevirisini de

dikkate alan Demirkent, dipnotlarda, Kinnamos'un verdiği bilgileri diğer kaynak verileriyle karşılaştırmış; Latince, İngilizce ve Fransızca çevirilerin dipnotlarında özellikle Türk tarihi açısından eksik bulunduğu noktaları tamamlamaya çalışmış ve gerekli gördüğü yerlerde kendi yorumlarını da ilâve etmiştir. Hocamızın *Ioannes Kinnamos'un Historia'sı (1118-1176)* adını vermiş olduğu bu eseri de Türk Tarih Kurumu tarafından 2001 yılında yayımlanmıştır.

Prof. Dr. Işın Demirkent, Türk tarih literatürüne kazandırmış olduğu bu kitabında da Giriş bölümünde Ioannes Kinnamos'un hayatı ile eseri hakkında geniş bilgi vermiş, bu eserin Bizans İmparatorluğu tarihi ile XII. yüzyıl Anadolu'sunun olaylarına ışık tutan önemli bir kaynak olduğunu belirtmiştir. Metin sonuna geniş bir Bibliyografya ile Komnenos Hanedanı'na ait iki Soy Kütüğü ve Ek Sözlük konulmuş, ayrıca Komnenoslar dönemiyle ilgili üç harita ile birkaç resim ilâve edilmiştir. Kitabın başında ise, ilk defa yayınlanmakta olan Kinnamos'un XVII. yüzyılda yapılmış ve halen Münih'te Bayerisches Nationalmuseum'da bulunan bronz büstünün fotoğrafı konulmuştur. Eser Genel Dizin ile son bulmuştur.

Hocamızın Bizans tarih yazarlarından dilimize kazandırmış olduğu kaynak kitapların üçüncüsü Niketas Khoniates'in *Historia* adlı eserinin son kısmını içeren yedi bölümünden oluşmaktadır. Bu eserin, 1143-1180 yılları arasındaki olayları içine alan ilk yedi kitabı daha önce merhum Prof. Dr. Fikret İşıltan tarafından tercüme edilerek *Niketas Khoniates, Historia (Ioannes ve Manuel Komnenos Devirleri)* adıyla Türk Tarih Kurumu tarafından yayımlanmıştı (Ankara 1995). Hocamız Demirkent ise, İstanbul'un 1204 yılında Latinler tarafından zaptının ve yağmalanmasının bir görgü tanığı olan Romalı yazar Niketas Khoniates'in eserinin 1195-1206 yılları olaylarını anlatan son kısmının tercümesini, Dördüncü Haçlı Seferi'nin 800. yılı olan 2004 yılında tamamlayarak, önceki çeviri eserlerinde olduğu gibi çok zengin notlar ve açıklamalarla *Niketas Khoniates'in Historia'sı (1195-1206) İstanbul'un Haçlılar Tarafından Zaptı ve Yağmalanması* adıyla Dünya Kitapları arasında yayımlamıştır.

Niketas'ın bu eserinde Haçlılar'ın İstanbul'u zaptı ve yağmalaması çok ayrıntılı olarak anlatıldığı gibi Bizans İmparatorluğu ile Türkiye Selçuklu Devleti arasında cereyan eden savaşlar ile siyasî ve ticarî ilişkilere

de yer verilmiştir. Bu bakımdan Prof. Dr. Işın Demirkent'in Türkçe'ye çevirmiş olduğu Niketas'ın *Historia*'sının bu son kısmı sadece Bizans İmparatorluğu açısından değil, aynı zamanda Anadolu Türk tarihi bakımından da büyük önem taşımaktadır. Eser, Prof. Dr. Işın Demirkent'in ilâve etmiş olduğu çok sayıdaki not ve açıklamalar ile okuyucuların istifadesine sunulmuş olup, Bizans ve İstanbul tarihi yanında Balkan devletleri ile Türkiye Selçuklu Devleti hakkında araştırma yapacak olanlar için vazgeçilmez bir kaynaktır.

Her zaman saygı ve minnetle andığımız Hocam Prof. Dr. Işın Demirkent meslek hayatının en verimli dönemindeydi. Yaşasaydı şüphesiz daha birçok kitap ve makale yazacak, kongre ve sempozyumlara katılacaktı. Bir yıl önce, 18 Ocak 2005 tarihinde Üniversitedeki kanunî çalışma süresini tamamlayarak emeklilik hayatına başladığında Fakültemizden ayrıldığı için çok üzülümüş, ancak çalışmalarına daha fazla zaman ayıracağı için sevindiğini ifade etmişti. Özellikle son beş yıl içinde yaşamış olduğu büyük acı ve çok ağır seyreden sağlık sorunlarına rağmen yoğun bir tempo ile çalışıyor, sanki bu dünyadan kısa bir süre sonra ayrılacağını biliyormuş gibi projelerini hayata geçirmek istiyor ve yarım kalan eserlerini bir an önce tamamlamak için gayret ediyordu. Bir yandan da önümüzdeki dönemlerde yapılacak olan ilmi toplantılar için hazırlanıyor, özellikle 2006 yılı yazında Londra'da düzenlenecek olan XXI. Uluslararası Bizans Çalışmaları Kongresi'ne, başkanlığını yaptığı Türkiye Bizans/Doğu Roma İncelemeleri Millî Komitesi adına ülkemizi resmî olarak temsil etmek üzere katılacağı günleri bekliyordu. Beş yıl önce, 11 Şubat 2001 tarihinde kaybetmiş olduğu 44 yıllık hayat arkadaşı Nezih Demirkent'in acısı, Hocamızın yıllarca çekmekte olduğu sağlık sorunlarının daha da artmasına sebep olmuştu. Ancak çok sabırlı olan Prof. Dr. Demirkent, aynı zamanda güçlü bir irade ve dayanma gücüne sahipti. Yaşamış olduğu bütün olumsuzluklarına rağmen çalışma azminden, araştırmacı ruhundan, titizliğinden ve akademik disiplininin hiçbir şey kaybetmemişti. Nitekim O, acısını ve çok ağır geçen rahatsızlıklarını devamlı olarak çalışarak, yazarak ve bilimsel toplantılara katılarak unutmak istiyordu.

Özellikle son birkaç yıl içinde çok ilerlemiş olan sağlık sorunlarına ve gözlerindeki rahatsızlığına rağmen Hocamızı bir gün Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi'nde bir ilmi toplantıyı dinlerken, bir gün başka bir yerde

kendisi konuşurken görürdük. Meselâ vefatından iki ay kadar önce, hasta olmasına rağmen soğuk ve yağmurlu bir günde Prof. Dr. Semavi Eyice Hoca'nın İstanbul tarihi hakkındaki konuşmasını dinlemek için Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi'ne gitmiş, bir başka gün Fakültemizde yapılan Ord. Prof. Mükrimin Halil Yinanç'ı Anma Toplantısı'na katılarak konuşma yapmıştı. T.C. İstanbul Valiliği tarafından her yıl düzenlenen Ahilik Kültürü Kutlamaları'nın müdavimi olmuştu. Bu toplantılarda ya oturma başkanı olur, ya da görüşleriyle katkıda bulunurdu. Ayrıca Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile Türk Tarih Kurumu'nun Üniversiteler ve Valiliklerle birlikte yürüttüğü Konferanslar programı içinde yurdumuzun birçok şehir ve üniversitesinde özellikle Türkiye Selçuklularının Bizans ve Haçlılarla olan ilişkilerini konu alan konferanslar vermiş, Haçlı Seferleri'nin Türk tarihi bakımından önemini anlatmıştı. Davet edildiği bilimsel etkinliklerin hepsine katılmak ister, kimseyi geri çevirmezdi. Duyduğu, haberini aldığı her toplantıya ya bir bildiri ile katılır, ya da dinleyici olarak gider ve müzakerelerde bulunurdu. Bizleri de her zaman ilmi toplantılara katılmak için teşvik eder, çoğu zaman gittiği yerlere bizi de götürürdü.

Otoriter gözükene, ama son derece nazik bir İstanbul Hanımefendisi olan Hocamızın bir özelliği de çevresinde bulunanlara her konuda yardımcı olmaktı. O, Edebiyat Fakültesi Tarih koridorunun hem hocası, hem ablası ve hem de annesi idi. İlmî çalışmalarımızı ve kariyer için attığımız adımları yakından takip ederdi. O'nun felsefesinde başarısızlık yoktu. "Ya bu deveyi güdeceksin, ya bu diyardan gideceksin" diyerek daima çok çalışmamız, görevimizi hakkıyla yapmamız gerektiğini söylerdi. Akademik yükseltme konusunda bizi bizden çok düşünür, herkesin bir an önce hak ettiği yere gelmesini isterdi. Sahip olduğu maddî imkânları, Fakültemiz ve Bölümümüz için de harcamayı severdi. Tarih Araştırma Merkezi'mizin her yıl düzenli olarak yapmakta olduğu seminerlerde sunulan tebliğ metinlerinin, sahibi olduğu "Globus" Dünya Basınevi'nde zamanında yayımlanmasını sağlar, böylece gelecek nesillere kalıcı eserler bırakırdı. Ayrıca 12. sayısına ulaşmış olan *Edebiyat Fakültesi Bülteni*'nin de her yıl hazırlanıp yayımlanması, bu *Bülten*'in Yayın Kurulu Başkanı olan Hocamızın bizleri teşvik ve maddî desteği ile gerçekleşmekteydi.

Değerli Hocam Prof. Dr. Işın Demirkent'in en büyük arzusu, Bizans Tarihi için olduğu kadar Türk Tarihi için de vazgeçilmez kaynaklar olan

çağdaş Bizans tarihçilerinin eserlerinin Türkçe'mize kazandırılması idi. O'na göre tarihimizin tam olarak açıklığa kavuşturulabilmesi, Türk kaynaklarının yanı sıra Bizans tarih yazarlarının eserlerinin de kullanılması ile mümkün idi. Hocamız bu amaçla yukarıda belirttiğimiz gibi Bizans tarihçilerinden Psellos, Kinnamos ve Niketas'ın eserlerini dilimize çevirerek kendi fikir ve yorumlarının da yer aldığı çok zengin notlar ve açıklamalarla yayımlamıştı. Vefatından bir hafta öncesine kadar da Niketas'ın eserinin geri kalan kısmı, yani 1180-1195 yılları arasındaki dönemi üzerinde çalışıyor, bir yandan tercüme ettiği metni aslı ile kontrol ederken diğer yandan da notlar ve açıklamalar yapıyordu. Fakat ömrü vefa etmedi. 30 Ocak 2006 Pazartesi günü, sağ ayağında yıllardır devam eden ağrının tedavisi için gittiği Florence Nightingale Hastahanesi'nde 1 Şubat Çarşamba günü geçirdiği kalp krizi dolayısıyla yoğun bakım ünitesine alınan hocamız, 3 Şubat 2006 Cuma günü saat 02.00'de aramızdan ebediyen ayrıldı. Ancak O, millî ve insanî duyguları yüksek bir hoca; disiplinli, titiz ve çalışkan bir bilim insanı olarak hafızalarımızda bırakmış olduğu güzel izler ve Türk ilim dünyasına hediye etmiş olduğu birbirinden kıymetli kitap ve makaleleriyle dünya durdukça gönlümüzde yaşayacaktır. Allah rahmet eylesin. Ruhu şâd, mekânı cennet olsun.

PROF. DR. IŞIN DEMİRKENT'İN YAYINLARI

1974

Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1098'den 1118'e Kadar), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 1896, İstanbul 1974, XXXIX + 160 sayfa + 1 resim + 1 harita.

1979

"Sümeysât", *İslâm Ansiklopedisi (İA)*, Cilt 11 (İstanbul 1979), s. 232-236.

1982

"1071 Malazgirt Savaşına Kadar Bizans'ın Askerî ve Siyasî Durumu", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi. Fâtih Sultan Mehmed'e Hatıra Sayısı*, Sayı 33 (Mart 1980/81), İstanbul 1982, s. 133-146.

1985

"Haçlılara Karşı Mücadelede Başarılı Bir Türk Kumandanı: Savar", *Türk Tarih Kurumu Belleten*, XLVIII/191-192 (Temmuz-Ekim 1984), Ankara 1985, s. 453-479.

1987

Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1118-1146), (II. Cilt), Türk Tarih Kurumu Yayınları, VII. Dizi, Sayı 91, Ankara 1987, XXVIII + 170 sayfa + 11 resim + 1 harita.

1988

"Urfa Haçlı Kontluğu Tarihine Bir Bakış (1098-1144)", *Tarihi ve Kültürel Boyutları İçerisinde Şanlıurfa ve Güney-Doğu Anadolu Projesi (GAP) Sempozyumu (Şanlıurfa, 16-19 Kasım 1987)*, *Bildiriler*, Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. Abdülkadir Karahan, İstanbul 1988, s. 83-89.

1989

“Hittîn Zaferi ve Kudüs’ün Müslümanlarca Fethinin Batı’daki Akisleri”, *Türk Tarih Kurumu Belleten*, LII/205 (Aralık 1988), Ankara 1989, s. 1547-1555.

“Der Sieg von Hittîn und die Eroberung Jerusalems durch die Moslems im Spiegel der westlichen Darstellung”, *Türk Tarih Kurumu Belleten*, LII/ 205 (Aralık 1988), Ankara 1989, s. 1557-1566.

“Urfa Haçlı Kontluğu Tarihine Bir Bakış (1098-1146)”, *Türk Tarih Kurumu Belleten*, LIII/206 (Nisan 1989), Ankara 1989, s. 167-174.

1990

Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1098-1118), I. Cilt, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1990, VII. Dizi, Sayı 91-a, LXIII + 176 sayfa + 16 resim.

“Haçlı Seferleri Kaynaklarının Büyük Külliyyatı. Recueil des Historiens des Croisades, I: Doğulu Tarihçiler”, *Türk Tarih Kurumu Belleten*, LIV/210 (Ağustos 1990), Ankara 1990, s. 863-898.

1992

“14. Yüzyıla Kadar Balkan Yarımadasında Bizans Hâkimiyeti”, *I. Kosova Zaferi’nin 600. Yıldönümü Sempozyumu (Ankara, 26 Nisan 1989)*, *Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992, s. 1-11.

“Haçlı Seferleri Dönemi Kalelerinden Râvendân (11 resim ile birlikte)”, *Türk Tarih Kurumu Belleten*, LVI/216 (Ağustos 1992), Ankara 1992, s.371-389.

“Jews in Christian Europe During the Crusades (3 resim ile birlikte)”, *Focus on Türkiye*, No. 31 (Winter 1992), Dünya Yayınları, İstanbul 1992, s. 35-37.

Mikhail Psellos’un Khronographia’sı, Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. Işın Demirkent, Türk Tarih Kurumu Yayınları, XIX. Dizi, Sayı 12, Ankara 1992, XXI + 280 sayfa + 2 harita.

“Bizans”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 6 (İstanbul 1992), s. 230-244.

1994

Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1118-1146), II. Cilt, Türk Tarih Kurumu Yayınları, VII. Dizi, Sayı 91, 2. Baskı: Ankara 1994, XXVIII + 170 sayfa+ 11 resim + 1 harita.

“Haçlı Seferleri Dönemi Kalelerinden Râvendân”, *XI. Türk Tarih Kongresi (5-9 Eylül 1990)*. *Kongreye Sunulan Bildiriler*, II, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1994, s. 741-747.

“Haçlı Seferleri Düşüncesinin Doğuşu ve Hedefleri”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*. *Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız Hatıra Sayısı*, Sayı 35 (1984-94), İstanbul 1994, s. 65-78.

“Haçlılar”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, III (İstanbul 1994), s. 483-489.

1995

Prof. Dr. Fikret Işıltan’a 80. Doğum Yılı Armağanı, Yayına Hazırlayan: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı, Dizgi ve Baskı: Dünya Yayıncılık A.Ş., İstanbul 1995, Önsöz: Prof. Dr. Işın Demirkent + 14 makale (280 sayfa).

“Prof. Dr. Fikret Işıltan’ın Hayatı ve Eserleri”, *Prof. Dr. Fikret Işıltan’a 80. Doğum Yılı Armağanı*, Yayına Hazırlayan: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı, Dizgi ve Baskı: Dünya Yayıncılık A.Ş., İstanbul 1995, s. 11-16.

“1101 Yılı Haçlı Seferleri”, *Prof. Dr. Fikret Işıltan’a 80. Doğum Yılı Armağanı*, Yayına Hazırlayan: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı, Dizgi ve Baskı: Dünya Yayıncılık A.Ş., İstanbul 1995, s. 17-56.

1996

Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan, Türk Tarih Kurumu Yayınları, XXIV. Dizi, Sayı 22, Ankara 1996, VII + 80 sayfa + 3 harita + 10 resim.

“Komnenos Hanedanının Büyük Başkumandanı: Türk Asıllı Ioannes Aksukhos”, *Türk Tarih Kurumu Belleten*, LX/227 (Nisan 1996), Ankara 1996, s. 59-72 + soy kütüğü.

“Antakya Prinkepsi Bohemund’un Esir Alınması, Niksar’da Hapsedilmesi ve Serbest Bırakılması (1100-1103)”, *Niksar’ın Fethi ve Danişmendliler Döneminde Niksar Bilgi Şöleni Tebliğleri (8 Haziran 1996)*, Niksar Belediyesi Yayını, Niksar 1996, s. 3-7.

“Franklar”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 13 (İstanbul 1996), s. 173-176.

“Haçlılar”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 14 (İstanbul 1996) s. 525-546.

1997

Haçlı Seferleri, Dünya Yayıncılık, İstanbul 1997, Önsöz + 306 sayfa + 17 harita + 7 kroki + 208 resim.

“Fetih Öncesinde Bizans’ın Siyasî Durumu”, *1. Uluslararası İstanbul’un Fethi Konferansı (24-25 Mayıs 1996)*, *Bildiriler*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1997, s. 32-40.

“Hassân b. Gümüştegin”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 16 (İstanbul 1997), s. 396-397.

1998

“Haçlı Seferlerinin Mâhiyeti ve Başlaması”, *Haçlı Seferleri ve XI. Asırdan Günümüze Haçlı Ruhu Semineri (26-27 Mayıs 1997)*, *Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1998, s. 1-14.

“Herakleios”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 17 (İstanbul 1998), s. 210-215.

1999

Bizans İmparatorluğu Dönemi İstanbul, 330 - 1453, Metin Yazarı: Prof. Dr. Işın Demirkent, Fotoğraflar: Haluk Özözlü, Dünya Yayıncılık, İstanbul 1999, 16 s. (Tanıtım Kitabı).

The Era of the Byzantine Empire Istanbul, 330 - 1453 A.D., Text: Prof. Dr. Işın Demirkent, Photographs: Haluk Özözlü, Dünya Yayıncılık, İstanbul 1999, 16 s. (Guide Book).

İstanbul. Albüm, Prof. Dr. Işın Demirkent koleksiyonundan, Dünya Yayıncılık, İstanbul, ty.

“Komnenoslar Sarayında Bir Türk: Aksukhos”, *XII. Türk Tarih Kongresi (12-17 Eylül 1994). Kongreye Sunulan Bildiriler*, II, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s. 539-544.

“1101 Yılı Haçlı Seferleri Ordularının Anadolu’da Takip Ettiği Yollar Hakkında”, *Uluslararası Haçlı Seferleri Sempozyumu (İstanbul, 23-25 Haziran 1997)*, *Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s. 115-122.

2000

“Türk Kültürünün Bizans’a Etkilerinden Birkaç Örnek”, *Tarih Boyunca Türklerde Ev ve Aile Semineri (25-26 Mayıs 1998)*, *Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, “Globus” Dünya Basımevi, İstanbul 2000, s. 145-154.

“Değerli Hocam Prof. Dr. Fikret Işıltan (1915-1997)”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi. Prof. Dr. Fikret Işıltan Hatıra Sayısı*, Sayı 36 (1995-2000), İstanbul 2000, s. VII-XIII.

“1082-1302 Yılları Arasında Bizans-Venedik İlişkilerine Kısa Bir Bakış”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi. Prof. Dr. Fikret Işıltan Hatıra Sayısı*, Sayı 36 (1995-2000), İstanbul 2000, s. 137-154.

2001

“Bizans İmparatorluğu Döneminde Dorylaion”, *Tarihte Eskişehir Sempozyumu I (Eskişehir, 2-4 Kasım 1998)*, *Bildiriler*, Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Eskişehir 2001, s. 45-60.

“Bizans Kaynaklarına Göre IV.-XI. Yüzyıllarda İstanbul ve Çevresinde Depremler”, *Tarih Boyunca Anadolu’da Doğal Afetler ve Deprem Semineri (22-23 Mayıs 2000)*, *Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, “Globus” Dünya Basımevi, İstanbul 2001, s. 51-65.

Ioannes Kinnamos’un Historia’sı (1118-1176), Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. Işın Demirkent, Türk Tarih Kurumu Yayınları, XIX. Dizi, Sayı 18, Ankara 2001, XXXIII + 261 sayfa + 3 harita + 11 resim.

“İstanbul. Tarih: Kuruluşundan Fethe Kadar”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 23 (İstanbul 2001), s. 205-212.

2002

“Bizans Kaynaklarına Göre IV.-XI. Yüzyıllarda İstanbul ve Çevresinde Depremler”, *Tarih Boyunca Anadolu’da Doğal Afetler ve Deprem Semineri (22-23 Mayıs 2000)*, *Bildiriler*, 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, Yayınlayan: İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü, İstanbul 2002, s. 51-65.

“Haçlı Seferleri Kaynaklarının Büyük Külliyyatı, Recueil des Historiens des Croisades, II: Bizanslı Tarihçiler”, *Türk Tarih Kurumu Belleten*, LXVI/244 (Aralık 2001), Ankara 2002, s. 921-958.

“XII. Yüzyılda Bizans’ın Ege Bölgesinden Güneye İnen Yolları Hakkında”, *Anadolu’da Tarihî Yollar ve Şehirler Semineri (21 Mayıs 2001)*, *Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, “Globus” Dünya Basımevi, İstanbul 2002, s. 1-13 + 4 harita.

“Haçlı Seferleri ve Türkler”, *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, (Editörler: Hasan Celâl Güzel - Prof. Dr. Kemal Çiçek - Prof. Dr. Salim Koca), Cilt 6 (Ankara 2002), s. 651-668.

“Haçlı Seferleri ve Türkler”, *Genel Türk Tarihi*, Yeni Türkiye Yayınları, (Editörler: Hasan Celâl Güzel - Prof. Dr. Ali Birinci), Cilt 4 (Ankara 2002), s. 193-221.

“İkinci Haçlı Seferi Günleri”, *Popüler Tarih*, Sayı 18 (Şubat 2002), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2002, s. 22-27.

“Dördüncü Haçlı Seferi Günleri; İstanbul’un Lâtinler Tarafından Zapt ve Yağması”, *Popüler Tarih*, Sayı 20 (Nisan 2002), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2002, s. 14-20.

“Birinci Haçlı Seferi Sonunda Kudüs’ün Zaptı”, *Popüler Tarih*, Sayı 23 (Temmuz 2002), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2002, s. 16-22.

“11. Yüzyılda Türk Asıllı Bir Bizans Kumandanı, Megas Primikerios Tatikios”, *XIV. Uluslararası Türk Tarih Kongresi (9-13 Eylül 2002)*, *Bildiri Özetleri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2002, s. 40-42.

“Ortaçağ’da Urfa (III. Yüzyıldan XVI. Yüzyıla Kadar)”, *Uygurluklar Kapısı Urfa*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002, s. 47-67.

“Kayser”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 25 (Ankara 2002), s. 94-96.

“Kıbrıs. Tarih (Osmanlı Öncesi)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 25 (Ankara 2002), s. 370-374.

“Kılıcarslan I”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 25 (Ankara 2002), s. 396-399.

“Kudüs. Haçlılar Dönemi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 26 (Ankara 2002), s. 329-332.

“Kürboğa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 26 (Ankara 2002), s. 562-563.

2003

“1101 Yılı Haçlı Ordularına Karşı Mücadelede Selçuklu - Danişmendli İşbirliği”, *Danişmendliler Döneminde Niksar’da Tıp, Tarih ve Kültür*

Sempozyumu (6-8 Ekim 2000), *Bildiriler*, Niksar Belediyesi Yayını, Niksar 2003, s. 79-89.

“XII. Yüzyıla Kadar Bizans’da Loncalar”, *Osmanlı Öncesi ile Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerinde Esnaf ve Ekonomi Semineri (9-10 Mayıs 2002)*, *Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, “Globus” Dünya Basımevi, İstanbul 2003, s. 61-70.

“Haçlı Seferleri Döneminde Yakınoğu Kültürünün Batı’ya Taşınması ve Bunun Avrupa Toplumuna Etkileri Üzerine”, *Türklük Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı: Prof. Dr. Coşkun Alptekin’e Armağan: Osmanlı Öncesi Batı Asya’da Türk Varlığı*, Sayı 12 (Eylül 2002), İstanbul 2003, s. 209-218.

“Alexis, G.C. Savvides, *Enkylopaidiko Prosopographiko Leksiko Byzantinis Historias kai Politismou (Encyclopaedic Prosopographical Lexicon of Byzantine History and Civilization)*, Metron / Iolkas, Atina 1996, I. cilt: 282 sayfa, II. cilt: 243 sayfa, III. cilt: 318 sayfa (*Bizans Tarihinin ve Kültürünün Ansiklopedik Prosopographik Sözlüğü*)” hk. (Kitap Tanıtma), *Türk Tarih Kurumu Belleten*, LXVI/247 (Aralık 2002), Ankara 2003, s.1003-1004.

Son Dönem Bizans İmparatorluğu Tarihi Bibliyografyası (1261-1453), (Hazırlayanlar: Prof. Dr. Işın Demirkent, Doç. Dr. Fahameddin Başar, Yrd. Doç. Dr. Ebru Altan, Yrd. Doç. Dr. Muharrem Kesik, Yrd. Doç. Dr. Halük Kortel), İstanbul’un Fethinin ve İstanbul Üniversitesi’nin Kuruluşunun 550. Yıldönümü Armağanı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Yayın No. 3436, İstanbul 2003, XI + 228 s.

“Yakınoğu’nun Avrupa’ya Öğrettikleri“, *Popüler Tarih*, Sayı 32 (Nisan 2003), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2003, s. 24-29.

“Konstantinopolis’te Haçlılar”, *Toplumsal Tarih*, Sayı 112 (Nisan 2003), İstanbul 2003, s. 82-85.

“Bizans’ın Son Günleri”, *Popüler Tarih*, Sayı 33 (Mayıs 2003), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2003, s. 26-31.

“Tatikios (Türk Asıllı Bir Bizans Kumandanı)”, *Türk Tarih Kurumu Belleten*, LXVII/248 (Nisan 2003), Ankara 2003, s. 93-110.

“Haçlılar İstanbul’u Nasıl Yaktı?“, *Popüler Tarih*, Sayı 40 (Aralık 2003), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2003, s. 32-37.

“Die byzantinische Herrschaft auf der Balkanhalbinsel bis zum 14. Jahrhundert“, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, Sayı 38 (2002-2003), İstanbul 2003, s. 1-15.

“Maarretünnu’mân”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 27 (Ankara 2003), s. 274-276.

2004

“İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nde Bizans Devleti Tarihi Dersleri”, *Cumhuriyetin 80. Yılında Üniversitelerde Tarih Öğrenimi, Araştırmaları ve Yayınları Semineri (16-17 Aralık 2003)*, *Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, “Globus” Dünya Basımevi, İstanbul 2004, s. 47-54.

Haçlı Seferleri, 2. Baskı, Dünya Kitapları, Tarih Dizisi 1, İstanbul 2004, Önsöz + 2. Baskıya Önsöz + 306 sayfa + 17 harita + 7 kroki + 208 resim.

Niketas Khoniates’in Historia’sı (1195-1206). İstanbul’un Haçlılar Tarafından Zaptı ve Yağmalanması, Dünya Kitapları, Tarih Dizisi 2, İstanbul 2004, XXXIII + 289 sayfa + 3 harita + 24 resim.

“İstanbul Depremleri”, *Popüler Tarih*, Sayı 41 (Ocak 2004), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 22-25.

“Haçlı Seferleri’nin Vazgeçilmez Üssü: Kıbrıs”, *Popüler Tarih*, Sayı 44 (Nisan 2004), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 16-21.

“İlgazi’nin Kanlı Meydan Zaferi”, *Popüler Tarih*, Sayı 46 (Haziran 2004), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 14-17.

“İznik’in Haçlılar Tarafından Kuşatılması (6 Mayıs-19 Haziran 1097) / The Siege of Nicaea by the Crusaders (May 6 - June 19 1097)”, *Tarih Boyunca İznik / İznik Throughout History, İznik Foundation*, (Editörler: Işıl

Akbaygil - Halil İnalçık - Oktay Aslanapa), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 2004, s. 121-130.

“Artuklu Beyi Timurtaş Karşısında Kudüs Kralı Nasıl Sözünden Döndü?”, *Popüler Tarih*, Sayı 49 (Eylül 2004), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 16-21.

“Fatih Dönemi Devletleri, Avrupa Devletleri / Fatih Era Europe Governments”, *Fatih ve Dönemi / Mehmed II and his Period*, (ed. Prof. Dr. Necat Birinci), İstanbul’un Fethi’nin 550. Yılı Armağanı, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayını, İstanbul 2004, s. 23-34, 505-510.

“Râvendân A Castle of the Crusader Era”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, Sayı 40 (2004), İstanbul 2004, s. 141-157.

2005

“Bizans, Türk Kültüründen Neler Aldı?”, *Popüler Tarih*, Sayı 53 (Ocak 2005), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2005, s. 12-17.

“Güney Fransa’ya Haçlı Seferi: Albililere Karşı Savaş”, *Popüler Tarih*, Sayı 55 (Mart 2005), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2005, s. 20-29.

“Frankların Ermenilere Yaptığı İşkenceler”, *Popüler Tarih*, Sayı 56 (Nisan 2005), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2005, s. 26-31.

“Menbic”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 29 (Ankara 2005), s.123-124.

“Mevdûd b. Altuntegin”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 29 (Ankara 2005), s. 427-429.

“Haçlı Seferleri Döneminde Doğu-Akdeniz’de Deniz Hâkimiyeti”, *Tarih Boyunca Dünyada ve Türklerde Denizcilik Semineri (17-18 Mayıs 2004)*, *Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, “Globus” Dünya Basımevi, İstanbul 2005, s. 49-70.

Bizans Tarihi Yazıları. Makaleler - Bildiriler - İncelemeler, Önsöz: Feridun Andaç, Dünya Kitapları, Tarih Dizisi No. 4, İstanbul 2005, IX + 196 sayfa.

“Ortaçağ’da Mardin (3. Yüzyıldan 16. Yüzyıla Kadar)”, *Taşın Belleği Mardin*, (Kitap Editörü: Filiz Özdem), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2005, s. 75-97.

“Misis”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 30 (İstanbul 2005), s. 178-181.

2006

“Kudüs Haçlı Krallığında Devlet İdaresi”, *Tarih Boyunca Saray, Hayatı ve Teşkilâtı, 23 Mayıs 2005, Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi, İstanbul 2006, s. 53-61.